

KERTÉSZ LESZEL

AMI PÁR ÉVE MÉG FURA HÓBORT VOLT, MA MÁR KOMOLY TUDOMÁNYOS KUTATÁSOK TEREPE, HOLNAP PEDIG TALÁN A TÚLÉLÉSÜNK EGYIK ZÁLOGA LEHET, MENNYIRE SIKERÜL A VÁROSI TEREKET IS A MEZŐGAZDASÁGI TERMELÉS SZOLGÁLATÁBA ÁLLÍTANI.

Rosta Gábor a 2008-as válság idején szervezet- és válságkommunikációt tanított egy főiskolán. Egyik óráján az 1929-es krach következményeiről tartott előadást, felkészülés közben pedig belebotlott az úgynevezett válságkertekbe. Ezekben gazdálkodott az elszegényedett és ellátatlanul maradt városi lakosság, háborúk idején is. A politológus mellett pedagógus- és iparművész-diplomával is rendelkező Gábor felismerte, gyakorlatilag minden adott ahhoz, hogy újból feléledjenek a városi válságkertek. De a helyzet szerinte most súlyosabb, mert összetettebb: a gazdasági és társadalmi mellett ökológiai és túlnépesedési válság is tombol, ezek nyomán pedig nemsokára súlyos élelmiszerhiány fog kialakulni, amire ideje felkészíteni a városokat is.

Két évvel e felismerés után társaival együtt megalapította az első közösségi kertet, ma pedig hét üzemel a fővárosban.

A Városi Kertek Egyesület a know-how-t adja, együtt végigcsinálnak egy közösség-fejlesztési programot, illetve megtervezik és „beüzemelik” a kertet, aztán átadják a helyi közösségnek.

Mire az első „kapavágásig” eljutnak, az legalább másfél év, Gábor szerint ennyi időbe telik beszerezni az összes engedélyt, beleértve a környék lakóit is.

Közepes kertésznek gondolja magát, ezért inkább a szervezést intézi, a kertek tervezését tájépítés szakemberekre bízta. Mint meséli, az elején nagyon furcsán néztek a városi önkormányzatoknál, amikor nemcsak földet kért tőlük kvázi mezőgazdasági tevékenységre, hanem még anyagi támogatást is. Szerencsére sok helyen láttak fantáziát a közösségi kertészkedésben, ma pedig már mindegy 800 budapesti gondozó növényeket az egyesület „ernyője” alá tartozó városi parcellákon.

„A háború után évtizedekkel nem a szegénység, hanem éppen a növekvő jólét sarkallta kertészkedésre a Kádár-rendszer városi, főként lakótelepi népét”, magyarázza Bardóczi Sándor, miért nem tájidegen Budapesttől a kézműves földművelés. Budapest főtájépítésze azt mondja, a külvárosban és az agglomerációban egykor százsámra sorakozó zárt kertekből ma már kevés maradt – de Csepelen, a Sashegy aljában vagy a XV. kerületben még ma is található évtizedes kertészkedő közösségek.

A városi kertészek új generációinak

azonban nincs módjuk zárt kertet fenntartani, ám igényük van az egyre nagyobb saját zöldség és gyümölcs termesztésére.

Barta Ildikó tapasztalata szerint a drágulás mellett a jóízű és vegyszermentes ételek utáni vágy hajtja „tanítványait”. Ildikó kulturális szervezőként biokertészkedési kurzusokat tart a XV. kerületi közösségi központban. Ő maga kertészházban él gyerekkora óta, most is gyümölcsöket és zöldségeket termeszt a ház körül. Ezek persze nem fedezik a család minden szükségletét, de eleget teremnek ahhoz, hogy érezhető összeget tudjanak spórolni a piacon.

Ildikó szerint nincs olyan kis hely, ahol ne lehetne valamilyen haszonnövényt termesztani. Fűszernövények akár lakásban is nevelhetők, egy kis erkélyen lehet paprikát, paradicsomot termesztani, kertekben pedig könnyen nevelhető például a viszonylag igénytelen málnabokor. Úgy véli, a kertészkedésnek sok nehezen forintosítható haszna van néhány kiló gyümölcs árán kívül is. A növényekkel való bíbelődés segít kiszakadni a hétköznapi életből, ellazít. De ami ennél is fontosabb, főleg napjainkban, Ildikó szerint az, hogy aki növényeket nevel, egészen közelről figyelheti meg az éghajlat drasztikus változását: a szárazság, az egyre égetőbb napsugarak vagy az invazív fajok megjelenése okozta károkat, amelyek egyre súlyosabbak.

Rosta Gábor szerint elsősorban a kö-

Szerző:
FEKETE NORBERT

Fotó:
MERÉSZ MÁRTON

zösség utáni vágy az elsődleges motiváló erő, amikor valaki nekilát növényeket termesztetni egy közösségi kertben. Ezzel együtt sokan vannak olyanok is, akik egy-egy zöldségből vagy gyümölcsből egészen szép hozamot érnek el. Nagy előny, hogy egy-egy fajtából sokféle található a kertekben, mindenki valami különlegességgel akar dicsekedni, például paradicsomból legalább 15-félét lehet találni. A kertekben egységesen szabályozzák, milyen növényvédő szereket engedélyeznek, illetve természetes módszereket ajánlanak helyettük, a flórát pedig úgynevezett növényorvos felügyeli.

Gábor szerint ugyanakkor ezek a menynységek sem számottevőek annyira, hogy el lehessen felejteni a zöldségárust.

Bardóczi Sándor szerint elképzelhető, hogy ipari méreteket ölthet egy-egy zöldség vagy gyümölcs városi termesztése. Erre az ellátási láncok sérülékenysége is rákényszerítheti a városokat, azzal kapcsolatban azonban kétségei vannak a főtájépítésnek, hogy a jelentős terményből az önellátás közlébe kerülhet egy milliós nagyváros.

Nyugat-Európában, de főleg Ázsiában már egészen futurisztikusnak tűnő helyeken és módokon természetnek haszonnövényeket. Az egyik élenjáró Szingapúr, amely jelenleg élelmiszerigényének 90 százalékát csak külföldről tudja beszerezni. A városállam ezért zárt, függőleges városi farmokról tervezi ellátni a lakókat, egyelőre salátával, hüvelyesekkel, gyógynövényekkel, valamint újhagymával és édesköménnyel. A cél azonban az, hogy 2030-ra az élelem 30 százalékát a városban termeljék meg.

New Yorkban a város különböző pontjaira elhelyezett konténerekben természetnek salátát. A zárt helyeken automata szabályozza a fény- és vízellátást, a vásárlók pedig a konténer oldalában lévő automatán keresztül vehetnek a friss, szó szerint akkor leszedett zöldségből.

Tokióban a Sharp elektronikai cég ala-

kította át egyik üzemét vertikális kerteszté. A speciális, csíramentes csarnokban eredetileg CD-ket gyártottak, de mivel a formátum meghalt, a cég vezetői olyan tevékenységet szerettek volna, amellyel továbbra is hasznát veszik a magas tisztaságú helyiségeknek. Így lett ültetvény a CD-nyomók helyén.

Európában Londonban rendeztek be kertészeteket a metró nem használt, ám állandó, kellemes hőmérséklettel rendelkező alagútjaiban, ahol mára már egészen

ropóniás, vagyis gyökércsepegtető módszerrel.

Ez már annyira nem sci-fi, hogy az itt termesztett növényeket, például salátát és epert, kísérleti jelleggel kereskedelmi forgalomban is lehet kapni. Sejpes Zoltán azt mondja, biológiailag bármilyen növény alkalmas a vertikális termesztésre, a technológiából adódóan azonban érdemes alacsonyabb fajtákat telepíteni. Paradicsomból sem az a praktikus, ami a nagy kertjében emberméretűre cseperedik, hanem azok

NEM FEDEZIK A CSALÁD MINDEN SZÜKSÉGLETÉT, DE ELEGET TEREMNEK AHHOZ, HOGY ÉREZHETŐ ÖSSZEGET TUDJANAK SPÓROLNI A PIACON

komoly mennyiségeket termelnek salátából, paradicsomból, fűszerekből.

Hasonlókat vizionál a jövőben akár Budapestre is Sejpes Zoltán, a Tungstrom Agritech üzletágvezetője. Szerinte nem kizárt, hogy akár kukoricát, búzát is lehet majd termesztetni városi farmokon. A világítástechnikai vállalat Újpesten alakította ki Magyarország legnagyobb úgynevezett vertikális farmját. Ez azt jelenti, hogy a termesztett növények egymás fölött, polcokon sorakoznak. A fényt speciális LED-lámpákból kapják, a keringetett levegőt és vizet UV-lámpákkal fertőtlenítik.

A 150 négyzetméteres termesztőcsarnokba zsilipelve, fertőtleníve lehet csak bejutni, így zárják ki a kártevő rovarokat. Ennek köszönhetően pedig vegyszerekre sincs szükség, az itt termesztett növények csak azért nem kaphatnak bio minősítést, mert nem földben teremnek, hanem hid-

a nemesített fajták, amelyek legfeljebb 40 centisre nőnek. Nemesítés alatt Zoltán a hagyományos párosítást érti, azt mondja, nincs szükség génebesztési beavatkozásra a megfelelő fajták kitenyésztéséhez.

Ugyanilyen szelekcióval alacsony szárú, de normális kalászméretű gabonák nemesítése is elképzelhető, így hosszú távon akár a lakóházak közé épített hangárokból vagy silókban is lehet majd „aratni”.

Mivel ezekben a gazdaságokban nincsenek évszakok, folyamatos lehet a betakarítás. A növények éjszakához való jogát azonban megtartják, a világítást a természet rendjének megfelelően leoltják este.

A betakarításhoz újfajta, kis méretű gépeket is ki kell fejleszteni, így a nagy innovációs igény miatt a technológia egyelőre drága. Nemsokára, ahogy az lenni szokott, megfizethető vagy kifejezetten olcsó lesz egy-egy városi farmot berendezni – jósolja Sejpes Zoltán.